

Извршена је анализа рукописа превода уџбеника Техника и технологија, уџбеник за седми разред основне школе, на хрватском језику и писму, аутора Данила Шешеља и Петка Андрића, издавача Бигз, Београд.

Констатује се да је горе наведени уџбеник *Tehnika i Tehnologija, udžbenik za sedmi razred osnovne škole*, превод уџбеника истих аутора, издатог на српском језику и ћириличком писму, издавача Бигз, Београд, који је Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, Београд одобрило за издавање и употребу Решењем број: 650-02-00304/2021-07 од 09.03.2022. године.

Уџбеник обухвата пет тематских целина: Животно и радно окружење, Саобраћај, Техничка и дигитална писменост, Ресурси и производња, Конструкторско моделовање.

Анализиран је Стандард 4 – Језик уџбеника је одговарајући и функционалан.

Показатељ 1 – Уџбеник поштује језичку и правописну норму језика на којем је написан – задовољен је у потпуности и оцењен оценом 4 (четири).

Издавачу се скреће пажња на следеће уочене грешке у уџбенику:

на првој страници нема упутства за дигитални уџбеник, као у уџбенику на српском језику

на другој страници нема података о ЦИП каталогизацији нити податак о одобрењу министарства просвете; нема ни података лектору на хрватски језик; име лектора које се налази у уџбенику је име особе која је урадила лектуру на српском језику, што чини податак о лектури на хрватском нетачним податком

уместо *Prilikom* написати *pri* јер је *ūрилика* именица, а у реченицама је употребљена као предлог (пр. *prilikom uporabe* треба променити у *pri uporabi* и у другим примерима)

на стр. 10 налази се несрочна конструкција *Živimo u vrijeme* коју треба променити у *Živimo u vremenu* глагол *koristiti se* није употребљен као повратни, већ као прелазни глагол, а у реченицама је јасно да се глагол употребљава у значењу обављања чега с помоћу негеча; потребно је преобликовати тај глагол у целом уџбенику тако да добије облик повратног глагола и да се води рачуна да се промени и падеж речи која је поред тог глагола у инструментал; пазити и да се глаголски прилог садашњи – *koristeći se* такође пише у својем облику повратног глагола

на стр. 14 део прве реченице треба изменити јер „*kako je i na koji način*” јест плеоназам; одлучити се или за *kako* или за *na koji način*, не може оба

на стр. 14 изменити *da budemo oprezni y biti oprezni i racionalno se njima koristiti* ради избегавања да + презент конструкције која се у хрватском језику мења инфинитивом кад год се не изриче намера

на стр. 15 *ugljični dioksid* заменити са *ugljikov dioksid*

у уџбенику се користе енглески наводници уместо хрватских наводника; потребно је променити у „ и ” јер су ти наводници прописани правописом хрватског језика

на стр. 20 при набрајању ознака рециклаже не треба на крају ставити ; већ тачку

код *Bodovne skale* потребно је написати *Bodovna ljestvica* и означити размак између бројева и цртице јер је цртица правописни знак који значи удаљеност, односно читамо је од – до у овом случају и пишемо нпр. 1 – 18

потребно је проверити употребу речи *Različite* јер често не наглашава разлику особина међу речима, па је у тим случајевима потребно написати *Razne* јер то значи да се јављају у неодређеном броју; ако је значење реченице разлика у особинама, онда остаје *Različite*

на стр. 37 код слике 2.23. реч *prijevoz* није добро растављена, с обзиром на то да је у хрватском језику ије један глас који се не раставља на слоге; реч се раставља *prije-voz* и на то треба пазити при прелому

на стр. 40 речи *horizontalno* и *vertikalno* добро је мењати у *okomito* и *vodoravno* због начела језичног пуризма; у том случају реч је о речима које су учестале и имају адекватну замену у хрватском језику па се препоручује, али не и обавезује, да се те речи замене

на стр. 40 избрисати запету код *interkontinentalnih zrakoplova*

на стр. 41 код другог задатка распоред слова треба да буде а), б), с)

на стр. 45 уместо *neko* написати *netko*

на стр. 53 несрочност међу речима – уместо *na crtama* написати *na crte* јер глагол *napiši* отвара место акузативу уместо локативу; исто на 57. стр. 26. задатак

на стр. 60 уместо *s tri četvrtine kruga* написати *s trima četvrtinama kruga*

на стр. 73 уместо *Da bi trodimenzionalni objekt* могли написати *Da bismo trodimenzionalni objekt mogli*

на стр. 80 *Tap Measure Toll* ставити у *italic* јер су стране речи

на стр. 82 *SketchUp* ставити у *italic* јер су стране речи

на стр. 84 уместо *sa prahom* написати *s prahom* јер се предлог с пише увек, осим ако се налази испред речи које почињу словима с, ш, з, ж или сугласничким скуповима пс, кс, пш

на стр. 86 несрочна синтагма; уместо *logičkih operacije* написати *logičkih operacija*

на стр. 87 реч *računara* поправити у *računala*

на стр. 90 променити реченицу јер глагол *ovisiti* у хрватском језику иде с предлогом о, а не од – „О својству њезиних компонента оvisи квалитета слике.”

на стр. 90 од глагола *komuniciraju* боље је направити именицу *komunikaciju* ради смислености реченице – „Mrežna kartica dio je računalnog hardvera i omogućuje računalima komunikaciju preko računalne mreže.”

у уџбенику се доследно употребљава најмање препоручљив облик за генитив множине женског рода, односно употребљава се наставак –и уместо наставка –а (нпр. *tipki* уместо *tipka* и сл.); с обзиром на то да је таквих примера много, а да граматика препознаје тај наставак иако га у најмањој мери предлаже као решење, препоручује се да се ти облици овај пут не мењају

на стр. 95 уместо *vidiorekordera* написати *videorekordera*

на стр. 101 реч *očevidan* заменити речју *očit* јер је више у духу хрватског језика

на стр. 101 прва реченица је крња; заменити је на следећи начин: „(...) i predstavnja naziv za svaki neživi sustav koji pokazuje sposobnost nositi se s novim okolnostima (...)”

на стр. 102 није записана запета у инверзији, глагол користити се треба да буде записан као повратни глагол и *donese odluku* треба да се промени у *odluči* због начела језичне економије, у делу *Razmisli i odgovori*; написати – „Kad se koristiš nekim pametnim uređajem (mobitelom ili tabletom), u kojim bi okolnostima bilo dobro da taj pametni uređaj odluči umjesto tebe?”

на стр. 103 реч *verzije* променити у *inačice*; на истој страници реч *online* у тексту треба да буде написана у *italicu*

на стр. 104 реч *instrukcije* заменити речју *upute*; на истој страници *smart cities* треба да буде у *italicu*;

на истој страници реч *konceptata* променити у *nacrta*, а реч *Prodiskutirajte* променити у *Raspravite*; на истој страници *o prezentiranim rezultatima* променити у *predstavljenim učincima*

на стр. 105 не поштује се правило о писању запете при уметању; *prema pravilima tehničkog crtanja* треба да буде омеђено запетама, односно запета се пише пре и после тог дела реченице

на стр. 105 не поштује се правило писања запете при инверзији; у 4. задатку запета се пише после речи *crtanja*

тек од 112. стр. почиње се писати текст у доњу маргину, а на претходним страницама није написан, док је у уџбенику на српском језику од почетка уџбеника записан текст у маргинама; кад се буде додавао текст, треба пазити да број страница одвојен цртицом мора да има размак јер значи од – до; нпр. *stranice 110 – 171*; од 115. стр. па надаље ништа поново не пише доле у маргини, а у уџбенику на српском језику пише

у уџбенику показна заменица „овај, тај” није кориштена у складу с језичним саветником хрватског језика који налаже да се обликом „овај” користимо кад наглашавамо да нешто следи (нпр. *А ово су моји њријаџељу: Марко, Јанко...*), а облик „тај” кад се реферишемо на нешто што смо претходно рекли (нпр. *О њоме смо љоворили у њреџходној лекцији.*). Но с обзиром на то да је током целог уџбеника занемарено то правило у свим падежима, родовима и бројевима те да је реч о сугестији језичног саветника, не препоручује се измена те заменице јер би то захтевало превелик напор.

на стр. 117 у опису слике 4.6. реч *upotrebljen* треба написати као *upotrijebljen*

на стр. 119 уместо *brtvi, ventila itd.* треба писати *brtvi ventila itd.*

на стр. 121 уместо *između dodirnih površina* треба писати *među dodirnim površinama* јер се предлог „између” користи само онда кад се односи на две особине

на стр. 121 потребно је целу једну реченицу преобликовати јер се непотребно користи да + презент конструкцијом уместо инфинитивом; преправити у: „Osim toga, njihova je zadaća i odvesti toplinu, rashlađivati stroj, ublažiti udare, britviti, štititi od korozije itd.”

на стр. 121 уместо *Trenje između slojeva maziva* написати *Trenje među slojevima maziva*

на стр. 122 поново од + овиси; тај глагол иде с предлогом о, дакле овиси о, а зависи од – „O tvrdoći metala i slitina ovisi (...)”

на стр. 124 потребна преоблика реченице због погрешне конструкције овиси + од; поправити у: „Izbor mjerila ovisi prije svega o zahtijevanoj preciznosti mjerenja.”

на стр. 131, 153 реч *Karakteristika* треба бити замењена речју *Obilježje* због начела језичног пуризма

на стр. 142 у маргини избрисати запете код набрајања једног испод другог

често се правила нагласница, занангласница и преднагласница не испоштује, па долази до реченица које необично звуче, нпр. *Zakovica (slika 4.72.) sastoji se* уместо *Zakovica (slika 4.72.) se sastoji* где би *Zakovica* и *se* чинили нагласну целину, а звучало би много природније; такође, на другим местима експлицитно се то правило крши, нпр. *Nerastavljivi spojevi su čvrsti* уместо *Nerastavnjivi spojevi čvrsti su*; с обзиром на то да се често понавља, није неопходно мењати јер би изискивало превелик посао

ако придев стоји без именице, неопходно је да има навезак (нпр. *vannjskog* -> *vanjskoga*)

на стр. 161 уместо *u četiri takta* и *s dva okretaja, četiri gibanja (takta)* написати *u četirima taktovima, s dvama okretajima* и *četirima gibanjima (taktovima)*

на стр. 161 код речи *klip*, на крају описа клипа избрисати тачку

на стр. 162 код речи *izgaranje i širenje*, на крају описа избрисати тачку

на стр. 162 уместо *u dva takta* написати *u dvama taktovima*

на стр. 172, 178 уместо речи *lista* боље је користити се речју *popis*

на стр. 174 реч *eksperimenata* заменити речју *pokusa*

на стр. 179 *mjere zaštite* променити у *zaštitne mjere* јер се у хрватском језику даје предност придевном атрибуту у односу на именски, кад год је то могуће

на стр. 180 *e-mail* променити у *e-poštu*

на стр. 180 *vaših, vašeg* променити у *svojih, svojeg* јер се повратно-посвојна заменица у хрватском језику користи кад се радња односи на субјекат

на стр. 180 *prezentiranju* променити у *predstavljanju*

од 181. до 193. у делу *Razred* број 7 мора имати тачку јер је редни број – 7.

на стр. 181 осим ако не постоји неки технички разлог зашто је ознака mm изван заграда у којима пишу бројеви, ставити mm унутар заграде

на стр. 183 у једној реченици није записана запета у инверзији; поправити у: „Za model koji ćeš izraditi, osmisli i dodatak koji će omogućiti romobilu stajati upravno.”

на стр. 186 у последњој колони, први ред уместо h треба да пише x

на стр. 196 и 197 библиографске јединице нису пописане у складу с начелом хрватског правописа који налаже: презиме, име. година. наслову у *italicu*. издавач. град.; нпр. прву тачку треба поправити

на следећи начин: Heischen, Hans. 1998. *Technisches Zeichnen – Grundlagen, Normen, Beispiele, Darstellende Geometrie – 27., überarbeitete Auflage*. Düsseldorf.; такође, литература није поредана абecedним редом једно испод другога

на стр. 200 речи у табlici не треба да се завршавају тачком, потребно је избрисати тачке.

Показатељ 2 - Дужина и конструкција речи одговарају узрасту ученика – задовољен је у потпуности и оцењен оценом 4 (четири). Реченична конструкција је правилна и јасна, усаглашена са узрастом ученика, што доприноси да градиво буде разумљиво.

Показатељ 3 – Текст је језички и стилски уједначен – задовољен је у потпуности и оцењен оценом 4 (четири). Употребљен је научни стил, а у складу са градивом и стручна терминологија. Стил је прецизан, без фигуративности или неразумљивих елемената.

Показатељ 4 - Страни изрази се користе само када је то неопходно - задовољен је у потпуности и оцењен оценом 4 (четири). Страни изрази су употребљени искључиво због специфичности градива. За њих су дата одговарајућа објашњења, формулисана једноставним речником.

Показатељ 5 – Језик којим је уџбеник написан доприноси лакшем разумевању градива – задовољен је у потпуности и оцењен је оценом 4 (четири). Кохерентност језика је на одговарајућем нивоу. Идеје су правилно повезане, што доприноси лакшем разумевању градива. Језик уџбеника је јасан, прецизан и доприноси олакшавању процеса учења.

На основу претходно изложеног, закључује се да је испуњен Стандард 4 - Језик уџбеника је одговарајући и функционалан.